

Suunta tappelu

Kolme pojan kurikkaa, joille oli ihanneliittokoulussa opetettu suuntaa, keskustelivat suunnasta.

— Se oli ennen sillä tavalla, että kaikki mikä oli saksalaisten sosialistien sanomaa, sen nielisivät koko maailman sosialistit niinkuin uskovainen sakramentti. Saksalaisten opetus pidettiin niin pyhänä että jos milloin väiteltiin jostakin asiasta tarvitsi vain vedota saksalaisiin ja vastaväittäjän oli pidettävä suunsa kiinni, jos tahtoi käyttää oikeasta sosialistista, sanoi yksi poika aluksi.

— Niin se oli. Mutta sen jälkeen kuin saksalaiset sosialistit vastaanomatta sallivat saksalaisten junkkerien hyökätä murskaamaan Suomen ja Venäjän köyhälistöä, sen jälkeen ovat saksalaiset sakramentit pahasti laskentuneet arvossa, selitti toinen poika.

— Mutta ei niiden venäläistenkään suunta niin ehdottomasti oikea ole, huomautti kolmas poika.

Toiset pojat ei heti sanoneet siihen mitään. Mutta sitte yksi pojista muisti aikuisilta oppineensa, että ei saa olla kovin pitkälle yhtä mieltä, jos haluaa olla viisas ja itsetietoinen, ja sentähden hän sanoi:

— Onpas venäläisten suunta oikea.

— Eipäs ole! Venäläiset ei voi tehdä Venäjästä yhtä kyytiä sosialistista yhteiskuntaa. Ja se on vääriä suunta, jos he sitä yrittävät.

— Voivatpas, jos seisovat jyrkkinä, väitti toinen poika.

Kun he olivat aikansa kinanneet sopivat he että leikitään venäläistä vallankumousta. Yksi poika oli olevinaan tasavaltalainen, toinen Keisarillinen ja kolmas Sosialisti. Tasavaltalainen oli kaikista suurin, sitä seuraava koossa oli Keisarillinen ja Sosialisti oli kaikista pienin.

— Nyt me hyökkäämme yhdessä Keisarillisen kimppuun, ehdotti Sosialisti Tasavaltalaiselle.

Socialisti ja Tasavaltalainen hyökkäsivät Keisarillisen kimppuun ja Keisarillinen kaatui heti ja häneen koski niin, että hän jäi makaamaan nurmelle. Sen nähtyään Socialistin luonto äkkiä kiivastui ja hän päätti vallata koko aseman, vaikka ensin oli ollut aikomus kukistaa vain Keisarillinen. Sosialisti hyökkäsi äkkiä Tasavaltalaisen kimppuun ja varustamaton Tasavaltalainen kellahiti nurmelle.

Silloin tuli paikalle neljäs poika ja jäi katselamaan leikkiä. Sosialisti sanoi sille, katsoppas kun minä olen lyönyt molemmat Keisarillisen ja Tasavaltalaisen ja nyt minä hallitsen yksin.

— Mutta minä olen saamista Keisarilliselta nikkelin ja sentähden minä haluan myöskin tulla leikkiin, sanoi neljäs poika.

— Tule vain, myönsivät toiset. Sinun nimesi olkoon Kansainvälinen kapitalismi, koska sinä olet saamista.

Kansainvälinen Kapitalismi ryhtyi leikkiin ja tiedusteli Sosialistilta:

— Maksatko minulle sen nikkelin, jonka Keisarillinen on minulle velkaa? Koska sinä olet voittanut keisarillisen olet sinä hänen perijänsä ja pesänsä hoitaja.

— En maksa. Minä pakkoluovutan kaiken kapitaalini, niinkuin sosialismin opit vaatii, julisti Sosialisti.

— Maksatko minulle Keisa-

rillisen edestä nikkelin, jos minä autan sinua, tiedusteli Kansainvälinen Kapitalismi Tasavallalta?

Maassa makaava Tasavaltalainen maksoo nikkelin. Ja Kansainvälinen Kapitalismi ryhtyi auttamaan tasavaltala jaloilleen. Mutta kun Tasavaltalainen yritti nousta, Sosialismi hyökkäsi vimmatusti hänen kimppuunsa ja alkoi ankara kamppailu. Sosialismi, Tasavaltalainen ja Kansainvälinen Kapitalismi kamppailivat ja yleensä voimiansa pinnistävät Sosialismi piti hetken puoliaan, mutta ilmeisesti Sosialisti väsyi ja Tasavaltalainen huohotti pahasti. Kansainvälinen Kapitalismi huomasi sen ja silloin hän kuis-kasi Keisarilliselle liittyyvänsä häneen. Ja silloin Keisarillinen hypähti ylös ja hyökkäsi Kansainvälisen kapitalismin kanssa väsyneiden Tasavallan ja Sosialismin kimppuun ja kukistivat heidät nopeasti. Ja niin loppui taistelu Keisarillisen voitolla. Sosialismi ja Tasavaltalainen makasivat maassa pahasti kurikoituna. Keisarillinen ilkkui heille voitostaan ja kehuu, ettei he olleet oppineet mitään, vaikka olivat niin paljon suuntahistoriaa koulussa lukeneet.

Pojkien taistelukentän ohi sattui kulkemaan ihanneliittokoulun opettaja ja nähtyään Tasavallan ja Sosialismin maassa vaatteet revittyinä ja pahasti kolhittuna ja Keisarillisen papperikuunu päässä ja Kansainvälisen kapitalismin hänen selkensä takana nauraa irvistelevän, hän meni tutkimaan poikia.

— Me leikimme Venäjän vallankumousta. Minä olin Sosialisti, hän oli Tasavaltalainen, hän Keisarillinen ja tuo oli Kansainvälinen Kapitalismi, ja ne ei antaneet minun voittoa, vaikka Sosialistilla olisi aina oikeus voittoa, valitti Sosialisti.

— Erkos sinä sitä tiedä, että Sosialistin ei anna kukaan voittoa, vaan hänen pitää kyetä voittamaan omilla voimillaan kaikki muut. Mutta sinun olisi pitänyt huomata, että sinä et voi voittoa molempia, koska Tasavaltalainen on sinusta isompi ja Keisarillisenkin on sinusta vähän isompi. Ja lisänä on Kansainvälisen Kapitalismin, joka menee kenen tahansa muiden puolelle, mutta ei sosialistin.

— Mutta miksi Tasavaltalainen tullut minun puolelleni Keisarillista vastaan? Eikö se ollut väärin tehty Tasavallalta? tiedusteli Sosialisti.

— Tietysti se oli väärin, mutta piti hän sinun tietää, että Tasavaltalainen ei auta sinua, koska sekin tiesi häviävänsä kaikkein ensimmäin silloin jos sinä pysyt vallassa. Sinun ensisijaan olisi pitänyt alunalkaen auttaa Tasavaltala vakiintumaan vallassa, sillä sinä et olisi hävinnyt niin paljon Tasavallan valtaan pääsyn tähden kuin sinä hävisit Keisarillisen valtaan pääsyn tähden.

— Mutta ei saa tehdä mitään kompromissia eikä sovitella kenenkään kanssa, niinhän oikea marxilaisuus opettaa, väitti Sosialisti.

— Kuuleppas sinä hyvä hölmölini! Onko se mitään kompromissia, jos sinä olisit julistanut tasavaltaisuuden ensimmäiseksi tarkoituksesi Venäjän vallankumouksessa ja sosialistisen yhteiskunnan seuraukseksi tasavaltaisuudesta. Sinä olisit silloin käyttänyt tasavaltala rappuna sosialistien nousussa, mutta nyt keisarillinen käytti sosialismin rappuna uuteen keisarivaltaan. Huomaatko nyt missä si-

nun menettelytapasi viisaus ja marxilaisuus on?

— Mutta sosialismi nousee luonnollain välttämättömyydellä intti Sosialisti.

— Nouseepa tietenkin. Mutta kysymys on vain siitä nouseeko se viittäkymmentä vuotta ennemmin tai myöhemmin. Keväen koskikin kuuluu luonnollain välttämättömyydellä ja rai-vaa esteitä tieltään, mutta kun koskeen tehdään pato estämään luonnollain voimaa, niin ottaa aikaa ennenkuin "luonnollomat" kasaantuvat niin mahtaviksi, että murtavat padon. Niin on sosialismin kanssa. Se juuri on taistelutavan koko viisaus, että osata menetellä niin, ettei pyri liian aikaseen sosialistiseen yhteiskuntaan ja siten haaskaa voimia turhaan ja sen kautta viivyt-tää sosialistisen yhteiskunnan tuloa.

— Mutta ei sinne saa pyrkiä liian myöhäänkään, väkensä suutunut Sosialisti.

— Liian myöhään pyrkimisestä ei voi olla mitään väittelyä, sillä liian myöhään pyrkimistä ei tule ensinkään tapahtumaan. Silloin kun voimia todella on riittävästi, silloin muutos tulee "luonnollain välttämättömyydellä." Mutta näiden voimien kasvatus tapahtuu ensinkään luonnollain mukaan, vaan tapahtuu se ihmisten itsetietoisien toiminnan mukaan. — H. R. Rai-vaajassa.

SYNTY-SANAT

Erällä uutisrakennustyömaalla N:n pitäjässä oli meitä kauden mielen työsakki. Ruokailu-lomia ja iltapuhteita vietimme tavallisesti kertomalla kukin havaintojamme ja kokemuksiamme elämästä. Siinä vuorottelivat elämän tarinat, hauskat jutut ja pikkuseikkailut. Harvoin viitsittiin kuunnella pitkiä vakavia juttuja, mutta paremman puutteessa semmoisetkin menivät mukiin. Mella oli sakin leikki-juttujen mestari. Mutta kaikkein mieleisin toveri minusta oli kirvesmies Oku Lindholm. Hän ei kyllä ollut paljopuheinen mies. Mutta yhtenä sateisena elokuvan iltana loikoissamme tallin yllisillä vastanähtävissä heimissä, hän johtui puhumaan entisestä elämästään. Toiset sitä eivät tainneet niin tarkkaan kuunnella-kään, mutta minä olen hänen sanojaan muistellut monasti jäl-jälkeenkinpäin.

— Tyytyväisyydestä ja tyyty-mättömyydestä — sanoi hän — on minun elämässäni ollut kovin kysymys. Kun kokemus näytti opettavan molempiakin.

Jo pienestä pojasta, kahdeksan-nelta ikävuodeltani lähtien roikkuilin renkinä torpissa ja taloissa. Mussa suorastaan pakotettiin vastaanomatta alistumaan käskijäni ja muiden vanhempien ihmisten tahtoon. Myöhemmällä iällä oli yhtäläillä alistuttava ja tyydyttävä, vaikka ei ehäi lyöty eikä tuupittu, ei edes uhattu lyödä. Tyytymisoppi sai näky-mättömästi piikasta paljon suuremman voiman. Minun etuni tuntui näköjään riippuvan tyytymisestä isäntieni tahtoon ja yli-päänsä riippuvan tyytyväisyydestä siihen elämään, mitä rengin palkka- ja asema tarjosi. Jos olisin asettunut isäntieni tahtoa vastaan, olisi — niin minusta tuntui — huonontanut asemaani entistä enemmän. Renki oli renki, ja siinä oli jo onnettomuutta tarpeeksi: jos joutui vielä huonoihin väleihin palveluspaikas-

saan, niin ei ollut edes pestaus-aikana minkäänarvoinen. Muistan kerran isäntäni sanoneenkin, kun olin tuossa kuudentoista vuoden vaiheilla: "Jos tahdot mailmassa menestyä niin tottele käskijöitäsi nöyrästi ja tyydy siihen asemaasi, minkä olet saanut, sillä olosi voisi olla paljon huonompi, muista se."

Minin naimisiin tämän tyytyväisyysoopin läpivietytään. Vaimoni oli nuori, terve ja voimakas, kuten minäkin. Raudoimme pienen torpan koskemattomaan korpeen. Sitä mukaa kuin perhe lisääntyi, ruoka huononi ja ruokavälit pitenevät — tavallinen tarina rengin ja pienen maallisesta vaelluksesta.

"Olkaaat tyytymättömät!" — sellainen sana oli joskus nuoruudessa osunut korviini, kenen suusta vai kirjastako tai sanomalehdestä, sitä en muista enää. "Olkaaat tyytymättömät aina ja kaikissa tapauksissa, se on edistymisen ja yleisen kehityksen ehto."

Mitä hullua, — ajattelin silloin kun sen kuulin. Ja sanelma unohtui mielestäni. Mutta rakaiden vuosien kuluttua se palasi vielä takaisin.

Oltiin vaimoni kanssa asuttu nälkäistä torppaamme kymmenkunnan vuotta, perhe oli lisääntynyt kahdeksanhenkiseksi, mutta verot isännälle ja papille piti säännöllisesti maksaa ja ne maksettiinkin, oli lapsilla syötävää tai ei. Yhä useammin täytyi muistuttaa itselleen elämän ohjetta: "ole tyytyväinen asemaasi" ja yhtä useasti tuppautui tyytymättömyys valtaamaan mielen, tyytymättömyys itseään kohtaan, kun ei saanut puuhatuksi kokoon sen vertaa, että toimeentulo olisi riittänyt perheelle. Itsekseeni kyllä joskus kiroilin isäntääkin ja muita varakkaampia, jotka ottivat saatavansa säännöllisesti ulos ja jättivät lapseni nälkää näkemään. Mutta julkisuudessa näytin tyytyväistä naamaa. Isäntä olisi voinut ajaa torpasta pois, kyläläiset kieltää osaottavan sääliittelynsä ja hyvänsuopaisuutensa, jos olisin esiintynyt tyytymättömänä ja vaativalisena, — ja siinäkö minä mukamas oli-in menettänyt ainoastaan hyvän osan kurjuuttani eikä mitään muuta sellainen ajatus ei siihen asti olisi voinut koskaan päähäni palkahtaa.

Mutta pahimpana kärsimysten talvena — Muistan sen kuin eilen päivän — nousi tyytyväisyyteni mutta kukkuroilleen. Niinkuuden tulo oli syöty jouluun, ja hevonen, jonka avulla olisi pitänyt hankkia elämisen apua ja torpan vuokraa, oli jo syksyllä kuollut suohautaan. Ja kaiken päälle: si isäntä kieltäytyi odottamasta vuokraa yli maaliskuun.

Tulin kotiin talosta nälkäisenä ja täynnä sanatonta tyytymättömyyttä ja tuskaa, jota en ollut uskaltanut purkaa todellisiin syyllisiin, mutta kyllä kotonauskaisia avutonta sairaalloista vaimoani vastaan. Vaimoni oli näet soirastellut jo useampia vuosia, niin raatamisen murta-mana, niinkuin melkein itsekin olin.

— "Taaskin tuota kirottua mustaa leipää ja suolaa. — sanoi — pitääkö minun iankaikkisesta iankaikkiseen sitä järkeä, vaikka henkeni heittäisin sen viereen..."

Puolalastomat lapsiraukkami vilusta sinertävinä katselivat vatoroin minun ja vuoroon muut-taan puolittain homehtuneen leivänkannikkaan pöydällä, minkä olisivat tyytyväisinä ahmoneet

(Jatkoa yhdenläästä sivulta)